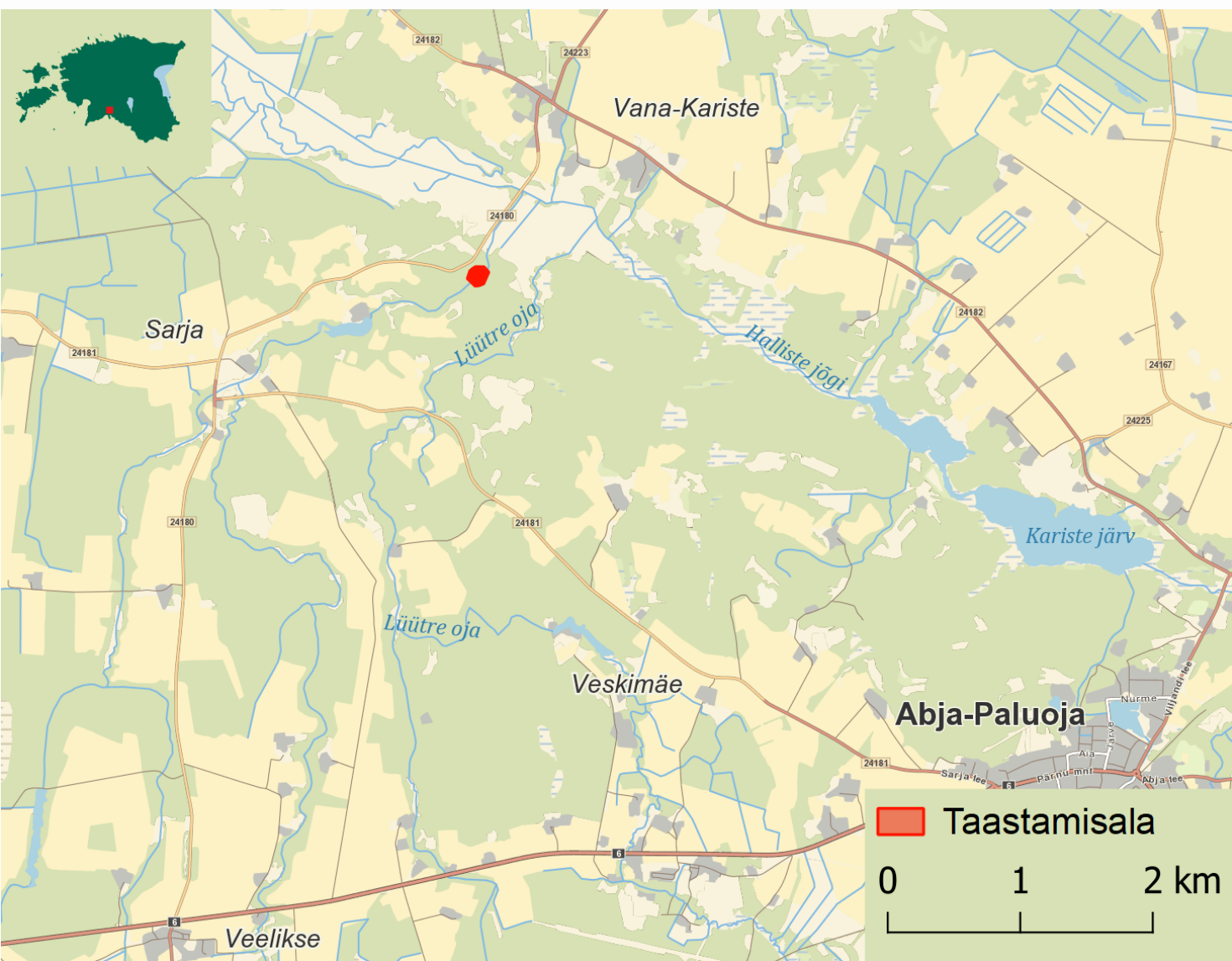

Hendrikhansu kivivare eemaldamine

Hendrikhansu oja — tuntud ka kui Sarja oja — saab alguse Eesti-Läti piiri lähistelt ja kuulub Pärnu jõestikku, suubudes Halliste jõkke umbes 110,7 km kaugusel merest. Halliste jõgi suubub omakorda Navesti jõkke, mis on Pärnu jõe suurim, vasakpoolne lisajõgi. Ligi 20 km pikkune oja kulgeb Viljandimaal Mulgi vallas Sakala kõrgustikul. Hendrikhansu oja kuulub heledaveeliste ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõgede hulka. Halliste jõgi on karpkalalaste elupaigana kaitstav veekogu ning voolab läbi mitme erineva kaitseala. Hendrikhansu kivivare asus samanimelise oja alamjooksul eraomandisse kuuluval maaüksusel.

Hendrikhansu kivivare asukoht. Aluskaart: Maa- ja ruumiamet

Ekskavaator kärestikku rajamas. Foto: Anett Reilent

FAKTILEHT

- Parandatud elupaik: 0,42 ha
- Lähteülesande valmimise aasta: 2023
- Tööde teostamise aasta: 2024
- Taastamistööde maksumus:
 - Ehitus: 976,89 €
- Projekterija: RMK lähteülesande alusel
- Ehitaja: OÜ Paimre

TAASTAMISTÖÖDE EESMÄRK

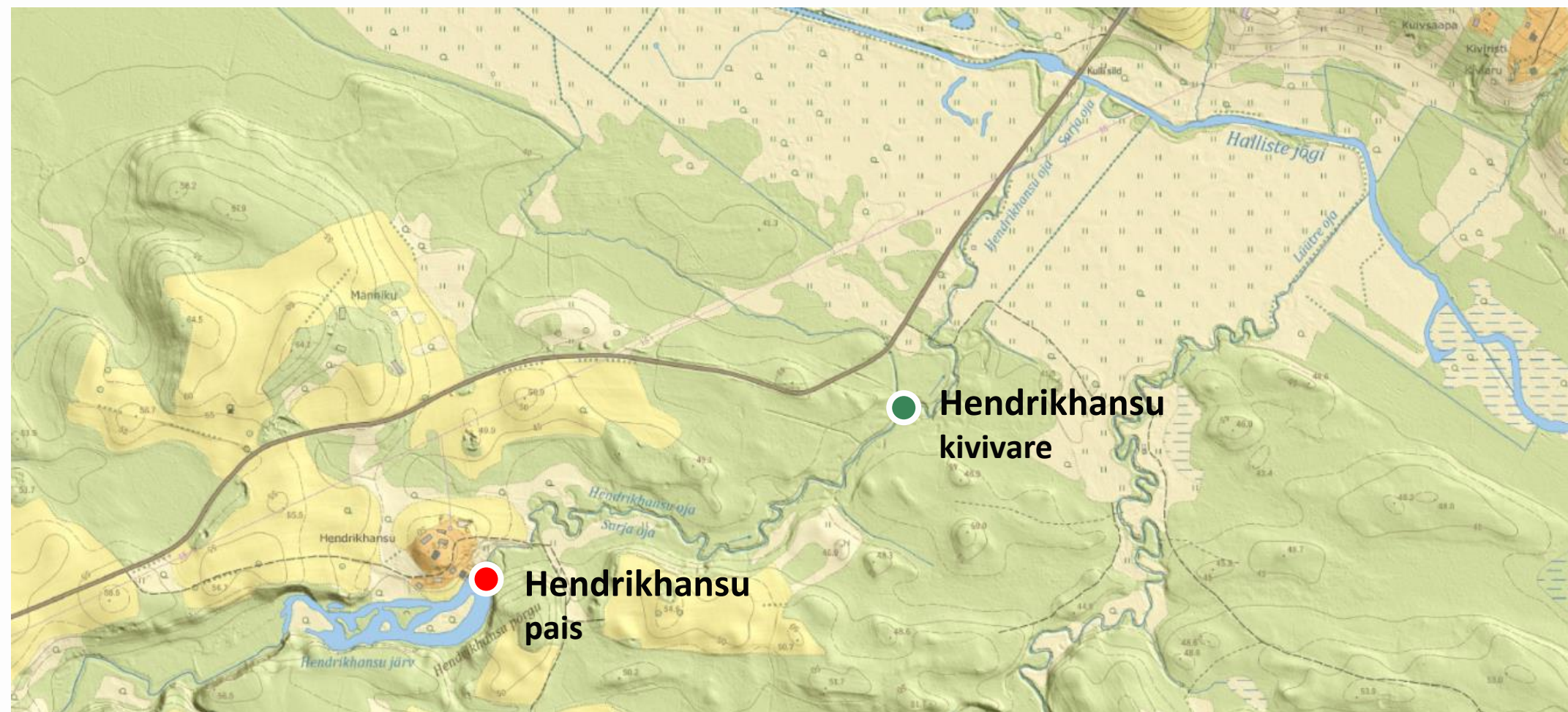
Hendrikhansu kivipaisu likvideerimise ja kärestikuga asendamise eesmärk oli kalade rändetingimuste parendamine. Regulaarsed ränded on enamike kalaliikide elu oluliseks osaks ning neid võib jagada sigimis-, toitumis- ja talvitusränneteks. Ületamatute paisude tõttu on kalade elu-, toitumis- ja kudemisalad üksteisest isoleeritud. See mõjutab nii nende arvukust kui ka elukvaliteeti. Ühtlasi mõjutavad paisud vooluveekogu looduslikku dünaamikat, näiteks piiravad setete loomulikkust edasikannet jões. Rändetakistuste eemaldamine muudab oja kättesaadavamaks nõrgema ujumisvõimega kaladele – näiteks Hendrikhansu ojas elavatele liikidele nagu rünt, trulling, luts, luukarits, mudamaim, lepamaim ja ojasilm. Paisu eemaldamisel on positiivne mõju nii kalade rändevõimalustele kui ka kogu oja ökoloogilise sidususe taastumisele.

Hendrikhansu kivivare. Foto: RMK

ALUSUURINGUD

Hendrikhansu ojas viidi kalastikulised eeluuringud läbi Pärnu jõestiku lõheliste inventuuri raames 2018. aastal. Uuringute tulemusel põhjustasid oja kesist seisundit kolm paisu. Hendrikhansu kivivare oli oja suudmest ülesvoolu esimene rändetakistus ning piiras seega kalastiku jõudmist kogu ülejäänud jõkke. Kuigi maakividest ülevoolu mõõtmised olid üsna väikesed, hinnati see kaladele ületamatuks rändetakistuseks.

Hendrikhansu ojal on teinegi ja palju suurem rändetakistus – Hendrikhansu pais. Aluskaart: Maa- ja ruumiamet

TAASTAMISTÖÖD

Pais lammutati roomikekskavaatoriga ja maakivid, millest pais koosnes, paigutati jõesängi ümber nii, et moodustus umbes 20 meetri pikkune ühtlase languga kärestik. Rändetõkke eemaldamisega avanes elustikule ülesvoolu lisaks 1,41 km jõge - kuni järgmise, Hendrikhansu paisuni. Ka see rändetõke on plaanis lähiaastatel eemaldada.

Kivivare kohale rajatud kärestik. Foto: RMK.